

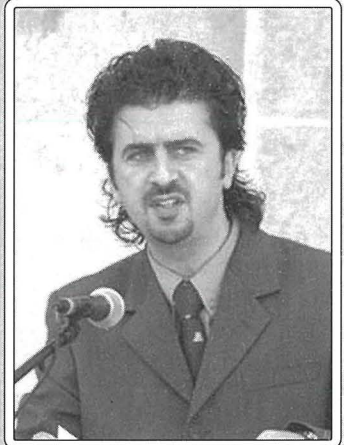

Diskors tal-Magħmudija tal-Qanpiena 'Esther' - Żejtun

Kenneth Cauchi B.Cons. (Hons)

Wisq Reverendu Arċipriet, Żwieten, u mistiedna hawn preżenti,

Għalkemm iċ-ċerimonjal tal-magħmudija ta' qanpiena ġdida li qeghdin niċċelebraw illum hija funzjoni pjuttost rari, hawn fil-Knisja Arċipretali taż-Żejtun jidher li saret mhux inqas minn disa' darbiet f'okkażjonijiet differenti l-aħħar darba li bosta għadhom jiftakruwha saret fis-sena 1947.

- L-istorja tghidilna li l-eqdem ċerimonja ta' tberik ta' żewg qniepen ġodda hawn fiż-Żejtun saret fl-1735 meta saru żewg qniepen mill-fonditur Aloisio Bouchut fil-Belt Valletta. Matul iż-żmien, dawn il-qniepen inqas; waħda fl-1932 u l-oħra fl-1977. Għalkemm it-tnejn issewwew waħda minnhom biss ġiet salvata, l-oħra tkissret għall bronz fl-1936. Il-futur ta' dik li ġiet salvata huwa wiehed imċajpar hafna għax l-istat tal-bronz tagħha huwa tabilhaqq wiehed inkwetanti.
- It-tieni tberik seħħ fis-sena 1818 meta saret il-qanpiena tal-Oratorju li għadha teżisti
- It-tielet tberik sar fl-1837 meta saru tliet qniepen ġodda mill-fonditur Fjorentin Karlu Moreni. Dawn il-qniepen kollha inqas u l-ebda waħda minnhom m'għadha teżisti
- Ir-raba' tberik seħħ fis-sena 1853 meta waħda minn dawn il-qniepen ta' Moreni iddebew mill-Fonditur Gwanni Bozzoli f'Genova. Din il-qanpiena inqasmet fl-1992 u wara li l-attentat biex tisewwa falla, thalliet fil-maħżen tal-armar li jinsab taħt il-Knisja Parrokkjali. Il-qanpiena għadha tinsab merfugha hemm sal-illum.
- Il-hames tberik sar fl-1854 meta saret il-qanpiena 'ta'Klawdin'li għadha teżisti imma ma tantx tintuża billi it-tonalita' tagħha hija inferjuri hafna.
- Il-sitt tberik seħħ fis-sena 1879 meta l-aħwa Boero ta' Genova għamlu il-qanpiena hekk imsejjha 'il-Ġdida' li għadha teżisti imma hija misjura hafna.
- Is-seba' tberik sar fl-1885 meta il-fonditur Bormliz Ġulju Cauchi fonda il-qanpiena

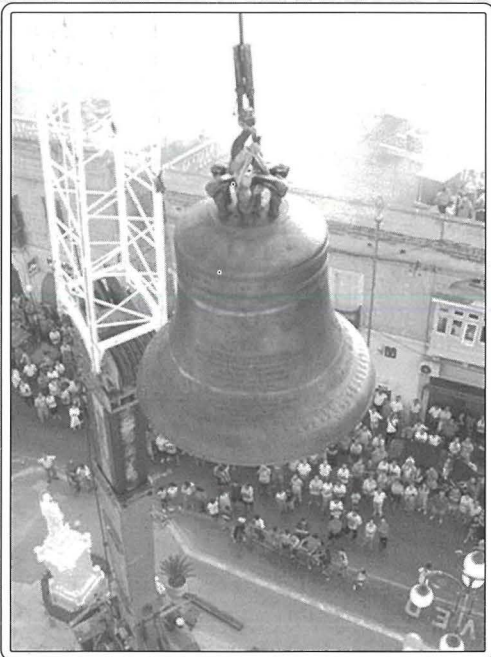

Novembru 2005 - Gheluq il-Festi Ċentinarji Sta. Katarina V.M. Il-Mara li Laqtitna Lkoll

il-Kbira li ser tigi mibdula mill-qanpiena li qed inbierku illum.

- It-tmien tberik sehh fis-sena 1947 meta saret il-qanpiena hekk imsejjha 'Antonia' fonduta mill-Funderija John Taylor ta' l-Ingilterra.
- Id-disgħa tberik qiegħed isir illum għall-din il-qanpiena ġdida b'piz massimu ta kwazi 43 qantar.

Wieħed għaldaqstant jistaqsi għaliex inqas tant qniepen? Ir-raġuni primarja hija il-kontenut għoli ta'stann li jinsab fil-bronz tal-qniepen. Il-qanpiena il-ġdida saret b'mod li jserrah ras kulhadd u hija għaldaqstant koperta minn garanzija uffiċjali li tkopri kull difett li tista tiżviluppa sakemm din tindaqq b'mod regolari kif titlob is-sengħa tad-daqq tal-qniepen.

Il-hsieb biex issir din il-qanpiena huwa wieħed li jmur lura kwazi 15 il-sena u stimi differenti nhargu kemm il-darba. Kien proprju waqt ir-restawr minn barra tal-koppla f'Settembru tas-sena 2002 li d-donatur Ġuzeppi Vella gietu x-xewqa li joffri din il-qanpiena

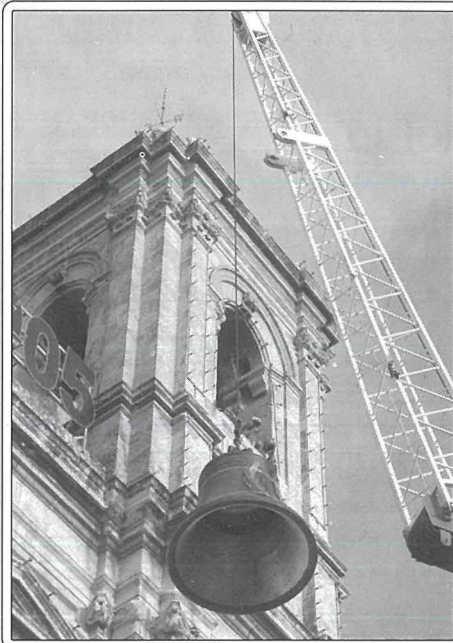
lill-Parroċċa. L-enfasi ta' din il-qanpiena ġdida minn dejjem kien tonalita' b'perfezzjoni mill-aqwa. Id-dekorazzjoni ta' fuqha kienet ta' mportanza sekondarja.

Is-Sinjuri Ġuzeppi u Esther Vella urew din ix-xewqa pubblikament madwar sena ilu meta ġie mniedi l-hsieb taċ-Ċentinarju ta' Santa Katarina. L-ewwel pass

Novembru 2005 - Gheluq il- Festi Ċentinarji Sta. Katarina V.M. Il-Mara li Laqitna Lkoll

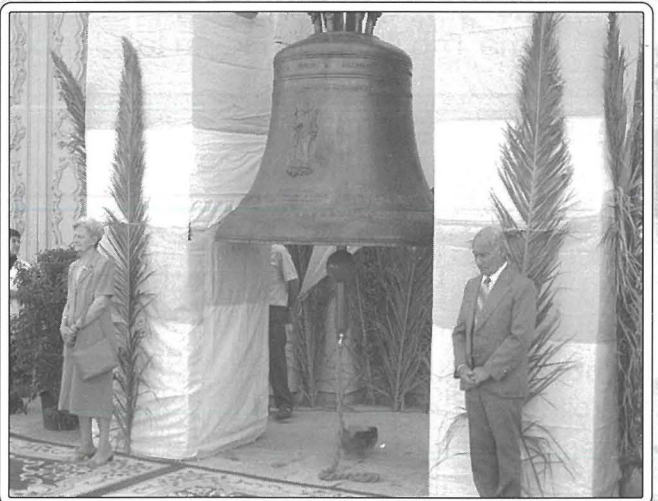
li sàr kien li jsir rapport dettaljat tal-qniepen kollha. Ittiehdu ukoll il-frekwenzi akustiċi b'mod xjentifiku u wara analizi dettaljat fil-Laboratorju tal-funderija Taylor fl-Ingilterra nstab li l-qanpiena 'Antonia' biss għandha t-tonalita' li tilhaq kwalita prospettiva.

Kif mistenni rriżulta li l-intonazzjoni tal-qanpiena l-kbira kienet distrutta kompletament. Għaldaqstant il-funderija Taylor rrapurtat li l-intonazzjoni tal-qanpiena l-Kbira qabel inqasmet kienet għadha miżmuma fl-Arkivju tagħhom fl-Ingilterra. Minnufih il-proposta ovvja kienet li nirreplikaw dak li kien jeżisti qabel imma b'iktar perfezzjoni u reqqa biex il-qanpiena ikollha tonalita' solenni u helwa li tikkumplimenta lill-qanpiena 'Antonia'.

Il-proposta kienet għall-qanpiena bin-nota *Si be molle* b'diametru ta' 5' u 8.5" u piż ta' iktar minn 3 tunellati. Il-Kuntratt gie iffirmat nhar il-15 ta' Novembru tal-2004. Il-qanpiena tfondiet nhar it-3 ta' Marzu 2005. Waslet Malta minn Genova abbord il-vapur 'Victory' nhar is-16 ta' dan ix-xahar sakemm iddahhlet trijnfalment nhar il-Ħamis li għadda.

Ninsab ċert li din l-opra li Ġuzeppi u Esther Vella irregalaw lill-Paroċċa Arċipretali taż-Żejtun hija il-Kuruna li sejra iżżejjen lill-dan it-Tempju Monumentali, opra ta' l-arkitett Lorenzo Gafa kif tixhed l-iskrizzjoni fuq il-qanpiena stess li tgħid:

*'Esther Jisimni
Lill-Santa Katerina nfahhar
U lill-dan it-Tempju Nzejjen'*

©COPYRIGHT 2005

*Dan id-diskors sar mill-Awtur innifsu f'jum il-Magħmudija tal-Qanpiena l-Kbira 'Esther'
li saret fuq iż-zuntier tal-Knisja Arċipretali taż-Żejtun fid-29 ta' Mejju 2005*